

Πανελλήνιες 2025

Ενδεικτικές απαντήσεις

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ 30/05/2025

Θέμα Α

Στο απόσπασμα, η Δρ. Πομιεχόφσκα παρουσιάζει τα ευρήματα της ερευνητικής της ομάδας για την ανθρώπινη δημιουργικότητα. Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι η δημιουργικότητα, που είναι απεριόριστη, προκύπτει από τη συνδυαστική και παραγωγική σκέψη. Παράλληλα, η αρχή της τοποθετείται με βεβαιότητα στα πρώιμα στάδια γλωσσικής ανάπτυξης, συνδέεται συνήθως με τους ενήλικους και δεν αφορά τα μικρά παιδιά. Συνεπώς, είναι ανάγκη να μελετηθούν οι βιολογικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που, επιδρώντας στην ανάπτυξη των παιδιών, αναστέλλουν την ανάπτυξη της δημιουργικότητας.

Θέμα Β

B1. α. Σωστό β. Σωστό γ. Λάθος δ. Λάθος ε. Σωστό

B2. Το Κείμενο 1 αποτελεί δείγμα επιστημονικού λόγου, εστιάζοντας στην αξία της δημιουργικότητας. Αξιοποιούνται **όροι ειδικού λεξιλογίου** («πολυαισθητηριακές εμπειρίες μάθησης», «αποκλίνουσα σκέψη») αναδεικνύοντας την επιστημονική ιδιότητα του συντάκτη και συμβάλλοντας αντίστοιχα στη σοβαρότητα, σαφήνεια και επισημότητα του ύφους και την εξήγηση της συμβολής της δημιουργικότητας. Επίσης, κυριαρχεί το **γ' ρηματικό πρόσωπο** («Μπορεί 2 κανείς να πει..., «η συμμετοχή των παιδιών σε καλλιτεχνικές δράσεις ενισχύει...») με το οποίο ο συγγραφέας αποστασιοποιείται από τα γραφόμενα και μεταφέρει ένα καθολικό μήνυμα στον αναγνώστη. Η επιχειρηματολογία του αποκτά αντικειμενικότητα, αξιοπιστία και καθολικό κύρος. Η δημιουργικότητα είναι γενικά αποδεκτό ότι συνδέεται με την ανάπτυξη της φαντασίας, της καινοτομίας και της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων. Μάλιστα, είναι επιστημονικά αποδεδειγμένο ότι η δημιουργικότητα καλλιεργείται στην εκπαίδευση μέσω των τεχνών. Τέλος, το ύφος καθίσταται απρόσωπο, ουδέτερο και τυπικό.

Εναλλακτικά μπορούν να αξιοποιηθούν:

- η αναφορική λειτουργία της γλώσσας (π.χ. η αξία της δημιουργικότητας είναι πολιτιστικά, κοινωνικά αλλά και οικονομικά αδιαμφισβήτητη). Προσδίδει σαφήνεια και ακρίβεια στον λόγο.

σπουδαστήριο Κυριακίδης – Ανδρεάδης

- οριστική έγκλιση (π.χ. εξασφαλίζει). Με την οριστική έγκλιση (επιστημική τροπικότητα) εκφράζονται οι επιστημονικές απόψεις με βεβαιότητα και αποδίδουν την πραγματικότητα.
- παθητική σύνταξη (π.χ. συνδέεται άμεσα με τη φαντασία, εντοπίζεται ισχυρή θέση).
- ονοματοποίηση (π.χ. ενασχόληση, ανάληψη, εξεύρεση)
- ο μακροπερίοδος λόγος-υποτακτική σύνδεση («Η δημιουργικότητα ... τρόπους»), με τον οποίο φανερώνεται η σύνθετη και πολύπλοκη σκέψη του συντάκτη και προσδίδεται σοβαρότητα και επιστημονικό κύρος.

B3. α.

Ο τίτλος του κειμένου «Η δημιουργικότητα αρχίζει από την κούνια» προϋποθέτει τον αναγνώστη για το θέμα του κειμένου και προσελκύει το ενδιαφέρον του ώστε να συνεχίσει στην ανάγνωση του κειμένου. Αναλυτικότερα, είναι δηλωτικός του περιεχομένου και εύστοχος, καθώς ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται ότι το θέμα του κειμένου είναι η δημιουργικότητα και η καλλιέργειά της από την πρώιμη ηλικία. Αξιοποιώντας την ποιητική λειτουργία της γλώσσας, με τη μεταφορά («...αρχίζει από την κούνια»), ο τίτλος αποκτά ζωντάνια, οικειότητα και αμεσότητα, ενώ κινητοποιείται η σκέψη και η φαντασία του δέκτη. Ο αναγνώστης μέσα από την απλή και καθημερινή αυτή έκφραση, με τόνο χιουμοριστικό, κατανοεί ότι η δημιουργικότητα αναπτύσσεται από τη βρεφική ηλικία. Παράλληλα, ο τίτλος είναι ρηματικός («αρχίζει»), καθώς χρησιμοποιείται ρήμα σε ενεργητική φωνή, οριστική έγκλιση, ενεστώτα και γ' πρόσωπο, προσδίδοντας έτσι αντικειμενικότητα, αμεσότητα, διαχρονική ισχύ και δηλώνοντας τη βεβαιότητα της συντάκτριας του κειμένου για την καλλιέργεια της δημιουργικότητας ήδη από τη βρεφική ηλικία. Επομένως, ο τίτλος κρίνεται επικοινωνιακά αποτελεσματικός.

B3. β.

Μετατροπή στην αντίθετη σύνταξη : «Θα πρέπει, επομένως, να μελετηθούν οι συνθήκες εκείνες από τις οποίες επηρεάζεται αρνητικά η ανάπτυξη των δημιουργικών γνωστικών ικανοτήτων του βρέφους».

Αλλαγές στο ύφος: Στην ενεργητική σύνταξη το ύφος ήταν προσωπικό, ζωντανό και άμεσο και έμφαση δινόταν στο Υποκείμενο της ενέργειας (εμείς, που). Στην παθητική σύνταξη το ύφος γίνεται σοβαρό, τυπικό, αντικειμενικό και απρόσωπο και έτσι προσιδιάζει περισσότερο στον επιστημονικό λόγο, ενώ παράλληλα δίνεται έμφαση στην πράξη (να μελετηθούν, επηρεάζεται).

Γ.

Το Κείμενο 3, απόσπασμα από το έργο «Για ένα φιλότιμο» του Γιώργου Ιωάννου, αναφέρεται στην αλλοτρίωση που ο σύγχρονος άνθρωπος βιώνει στο εργασιακό του περιβάλλον. Ο αφηγητής, που είναι και ο ήρωας του κειμένου, μέσα σ' ένα κλίμα έντονης

σπουδαστήριο Κυριακίδης – Ανδρεάδης

συναισθηματικής φόρτισης εκφράζει τον προβληματισμό του για την απουσία θετικής διάθεσης, καλής επικοινωνίας και δημιουργικότητας που διαπιστώνει όχι μόνο μεταξύ των συναδέλφων του, αλλά και των νέων. Μέσα από έναν εσωτερικό μονόλογο και με τη χρήση του α' ενικού ρηματικού προσώπου οριστικής έγκλισης που παρουσιάζει το πρόβλημα στις πραγματικές του διαστάσεις («Ανεβαίνω στο γραφείο κι αμέσως ζαρώνει η καρδιά μου») εξομολογείται με ύφος άμεσο και οικείο τη δυσθυμία και την απογοήτευση που νιώθει για την πληκτική καθημερινότητα και την απουσία ευχάριστου κλίματος το οποίο αισθητοποιείται παραστατικά και ζωντανά μέσω του μεταφορικού λόγου («Δεν μπορώ να καταλάβω πώς έγινε και μαζεύτηκαν όλες οι μπαγιάτικες φάτσες πάνω από το δικό μου κεφάλι») ο οποίος προσδίδει εκφραστικότητα και γλαφυρότητα στο ύφος. Ο ίδιος, αν και είναι υποχρεωμένος να συνυπάρχει με τους συναδέλφους του, δεν παύει ν' αναγνωρίζει πως οι σχέσεις τους είναι όχι απλώς τυπικές, αλλά ανύπαρκτες, γεγονός που του δημιουργεί συναισθήματα θλίψης, απογοήτευσης, αγανάκτησης («Εκείνο όμως που με απελπίζει περισσότερο ... όταν πάνω στην αγανάκτηση μου, είπα ν' αλλάξω και πάλι δουλειά, για να μην τους βλέπω όλη μέρα μπροστά μου.»), παρά τις προσπάθειές του ν' αποδώσει την απουσία διάθεσής του «στο πολύ διάβασμα, το κλείσιμο ή τη βαθιά σκέψη», διαπιστώνοντας τελικά ότι «θα τους έχει αποξεράνει έτσι, σώμα και καρδιά». Στην προσπάθειά του, λοιπόν, να μην ακυρώσει κάθε ελπίδα και να μη δεχτεί ως παγιωμένη συνθήκη την υπάρχουσα κατάσταση, καταφεύγει σε νέους φοιτητές ακαδημαϊκών σχολών, αναζητώντας σ' αυτούς τη δημιουργικότητα, την ανανέωση, το όραμα... («Σηκώθηκα και ξαναπήγα στις διάφορες μεγάλες σχολές για να τους δω νεαρούς και φρέσκους, φρέσκους ... Εδώ, είπα, μέσα σ' αυτό το φυτώριο, θα φανεί το πράγμα.») Όμως, με τόνο δραματικό και μέσω της αντίθεσης αναδεικνύεται η ματαίωση της ελπίδας του, αφού και οι νέοι διακρίνονται για την νωθρή στάση τους και την απουσία προσπάθειας για ανανέωση και αλλαγή, («Και όμως η εντύπωσή μου ήταν εξίσου αποκαρδιωτική· το επόμενο κύμα, δεν αποκλείεται, να είναι χειρότερο»). Τελικά, ο αφηγητής, βαθιά απογοητευμένος και απελπισμένος εκφράζει την επιθυμία του για αλλαγή επαγγέλματος («Σκέφτομαι μήπως πρέπει ν' αλλάξω επάγγελμα και όχι μονάχα γραφείο») η οποία, όμως, δε δύναται να υλοποιηθεί, όπως ο ίδιος εξομολογείται, αφού δεν υπάρχουν πια τα κατάλληλα περιθώρια που emphaticά δηλώνονται μέσω του πολυσύνδετου σχήματος συσώρευσης («Τώρα όμως είναι μάλλον αργά· ούτε τέχνη ξέρω, ούτε για να πάω μαθητευόμενος έχω την ηλικία και το κουράγιο, αλλά ούτε τα χαρτιά και τα κατάστιχα χωνεύω»), αλλά ούτε και η επιθυμία του να είναι εργάτης, όμως διαθέτοντας, παράλληλα «την ίδια ψυχή, τις ίδιες γνώσεις και τα ίδια μυαλά.»

Ομολογουμένως, ένα ανάλογο εργασιακό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από έλλειψη δημιουργικότητας και ανανέωσης θα με δυσκόλευε και θα με απογοήτευε. Όμως θα προσπαθούσα για το καλύτερο με διάθεση συνεργασίας και ελπίδα για αλλαγή της υπάρχουσας κατάστασης κι αν τελικά αυτό δεν γινόταν, θα σκεφτόμουν σοβαρά την επιλογή μιας άλλης επαγγελματικής πορείας.

σπουδαστήριο Κυριακίδης – Ανδρεάδης

Κειμενικοί Δείκτες

Εναλλακτικά:

- Αφηγητής ομοδιηγητικός και αυτοδιηγητικός, εστίαση εσωτερική.
- Ενεστώτας
- Ειρωνεία «Οι αγαπητοί μου συνάδελφοι», τίτλος
- Εικόνας «Χώθηκα βέβαια στις αίθουσες των πρωτοετών»

Δ.

Α΄ Ζητούμενο: Λόγοι για τους οποίους το σύγχρονο σχολείο οφείλει να καλλιεργεί τη δημιουργικότητα

Στοιχεία από τα κείμενα:

- Η δημιουργικότητα χαρακτηρίζεται από πρωτοτυπία και αποτελεσματικότητα
- Συνδέεται με τη φαντασία και την καινοτομία, την επίλυση προβλημάτων και την αποκλίνουσα σκέψη
- Η αξία της δημιουργικότητας είναι πολιτιστικά, κοινωνικά και οικονομικά αδιαμφισβήτητη, γι' αυτό και εντάσσεται στους γενικούς εκπαιδευτικούς στόχους παγκοσμίως.
- Ενισχύεται η καλλιέργεια της αποκλίνουσας σκέψης των παιδιών.
- Αναπτύσσεται η φαντασία.
- Κατανοούνται σύνθετες έννοιες και αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για την εξεύρεση λύσεων σε προβληματικές καταστάσεις.
- Εξασφαλίζονται μοναδικές πολυαισθητηριακές εμπειρίες μάθησης και ζωής.
- Τα παιδιά ανακαλύπτουν και εκφράζουν συναισθήματα, αγωνίες και σκέψεις, καλλιεργούν την αυτογνωσία.
- Τα παιδιά καθρεφτίζονται στο δημιούργημά τους, νιώθουν την ιδιαιτερότητα και τη μοναδικότητα του.

Πρόσθετες ιδέες:

- Παροχή ευκαιριών για πειραματισμό, προκειμένου να ανακαλυφθούν και να εκφραστούν οι ιδιαίτερες δεξιότητες των μαθητών και να αναδειχθούν τα ταλέντα τους.
- Αισθητική καλλιέργεια.
- Η δημιουργικότητα αποτελεί προϋπόθεση για επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη και παραμένει το βασικό ανθρώπινο χαρακτηριστικό που έχει να αντισταθμίσει την τυποποίηση της τεχνικής νοημοσύνης και την αδρανοποίηση - παθητικότητα που μπορεί να επιφέρει.
- Η δημιουργικότητα βοηθά και στην καλύτερη διαχείριση οικονομικών ζητημάτων σε ατομικό και σε κρατικό επίπεδο, προσφέροντας λύσεις αποτελεσματικές οι οποίες είναι σύμμαχοι στην ανθρώπινη δυσκολία.

σπουδαστήριο Κυριακίδης – Ανδρεάδης

Β΄ Ζητούμενο: η προσωπική έκφραση της δημιουργικότητας

- Ενασχόληση με Τέχνες: μουσική, ζωγραφική, σχέδιο, θέατρο, βίντεο – κινηματογράφο (χρήση στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης), γλυπτική, μαγειρική.
- Αθλητισμός
- Εθελοντική δράση
- Συμμετοχή στα κοινά (πολιτικές- κοινωνικές δράσεις)
- Επαφή με τη φύση
- Δημιουργική ενασχόληση με την τεχνολογία (blog, ΜΚΔ, δημιουργικά παιχνίδια)
- Δημιουργική γραφή, ημερολόγιο

**επιμέλεια: Γαϊτανίδου Χριστίνα
Καλαντζή Αλεξία**

